

Побережник Ольга,
викладач,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ КВЕБЕКУ

Як відомо французи заснували свої колонії у Північній Америці після іспанців та португальців, але більша частина північноамериканського континенту певний час належала до французьких колоній - це була Нова Франція. На кінець XVIII століття Англія вийшла переможцем у війні з Францією і Франція мусила відмовитись від своїх колоній у сучасній Канаді. Наслідком було те, що ці території перейшли під юрисдикцію англійської Корони. Отримавши Нову Францію у своє розпорядження, англійці почали активно заселяти ці території англійськими іммігрантами з Англії.

Отож після 1759 року частка франкофонів у Канаді неухильно скорочувалася у ході масової імміграції англофонів і аллофонів, які тяжіли до англійської мови і не мали жодного наміру вивчати французьку мову. І вже між 1840 і 1860 роками англійське населення Канади перевищило франкомовне. Надалі цей розрив продовжує збільшуватись, але при цьому на першому етапі вплив французької мови на канадську англійську був значним, проте з другої половини XIX століття запозичення переходили з англійської у французьку. Кількість прямих англо-американських запозичень у ньому було значним до середини XX століття. Особливо активно франкофонами запозичувалася технічна лексика, оскільки робочою мовою промисловості була англійська, а франкомовній освіті увага не приділялася. І, треба зазначити, що питання англійських запозичень у франкоканадській мові завжди актуальне.

Зважаючи на такі передумови логічно при вивченні таких мовних явищ як англо-американські запозичення у франкоканадській мові вдатися до їх

аналізу з позиції прагмалінгвістики, що дозволяє досліджувати різноманітні мовні феномени в конкретному комунікативно-прагматичному просторі та у тісних взаємозв'язках.

Актуальність роботи також полягає у тому, що у сучасних умовах глобалізації під впливом тісного та постійного контакту квебекського варіанту французької мови з англійською, вивчення спільних закономірностей і конкретних проявів взаємодії між мовами сприяє більш успішній організації спілкування з урахуванням національних особливостей полінаціональних мов.

Аналіз останніх джерел і публікацій свідчить, що питання англійських запозичень у франкоканадській мові досліджували такі мовознавці, як В. Т. Клоков, К. А. Реферовська, Н. А. Слобожаніна, Н. Лабрі, Дж. Тюрнер та інші.

Англо-американські запозичення в мові квебекців є неоднорідними і питання їх структурного складу також заслуговує на увагу.

Найбільш глибокий пласт запозичень складається з позначень явищ і предметів, не відомих раніше франкоканадцям. Йдеться про морфосемантичні запозичення, коли запозичуються і форма, і значення лексичної одиниці (*timetable* – «розклад руху транспорту», *antifrise* – «морозостійка рідина») [2, с. 133].

Другий пласт лексики, утворений англо-американськими словами і висловами, які існують у мовленні квебекців одночасно з французькими лексичними одиницями. Це семантичні запозичення, у яких використовується значення англійського слова, що має подібну форму з відповідним французьким [3, с. 98]. Найбільш типовим прикладом є дієслово *réaliser*, перше значення якого у французькій мові – «реалізувати, утілювати»: *réaliser un projet* – «виконати проект». Друге значення це дієслово запозичило від англійського дієслова схожого за формою: *to realize* – «ясно розуміти, мати уявлення про щось»: «*J'ai réalisé que je m'étais trompé*»

Часто запозиченнями виявляються звичайні слова, які позначають повсякденні речі, оскільки вони часто використовуються у побуті: *poster* – «афіша. «*Je savais, par exemple, qu'en ouvrant la porte je ne trouverais pas dans*

l'entrée le magnifique poster de la dernière pièce qu'avait jouée Mathieu au printemps...» [6, с.14].

Своєрідністю квебекських англо-американізмів є велика кількість серед них кальок. Так, під впливом англійського *bedroom set* франкоканадці говорять *set de chambre*, незважаючи на те, що французьке слово *chambre à coucher* (спальня) позначає не тільки приміщення (кімнату, де сплять), але й меблі (спальний гарнітур).

Калькуватися може вся комунікативна ситуація загалом, наприклад, у телефонному мовленнєвому етикеті квебекців, де використовуються словесні кліше [4, с.108]. Коли співрозмовника просять не класти слухавки, французи кажуть: *Ne quittez pas*, а квебекці, користуються калькою з англійської/американської (*Hold the line!*): *Gardez la ligne!* «Хто говорить?» для квебекців «*Qui parle?*» (англ. *Who is speaking?*) замість традиційного французького *Qui est à l'appareil?* Або: *De la part de qui?* [5, с. 90].

Ще одним різновидом запозичень є зміна значення власне французьких слів під впливом зовні таких самих слів англійської/американської мови, або так зване «перезапозичення» [3, с. 74]. Так, у сучасній французькій мові є дієслово *barguigner* – «сумніватися». Це значення дієслово набуло тільки у XVII ст., а до цього воно означало «торгуватися». Через деякий час французька мова Франції втратила значення цього дієслова, а в Канаді воно, навпаки, збереглося.

Ще одним різновидом запозичення є опосередковане, коли французька мова запозичує лексичну одиницю, яку англійська/американська мова раніше запозичила з іншої мови, тобто йдеться про мовне посередництво. Наприклад, французька мова запозичила іменник *kangourou* з англійської (*kangaroo*), першоджерелом якого є мова аборигенів Австралії.

Явище англоманії дало поштовх до псевдозапозичення, яке полягає в утворенні нових слів на основі іншомовних елементів: слово *couponing* «розповсюдження купона на скидку при купівлі товару» утворено від французького *coupon* за допомогою англійського суфікса *-ing* [6, с. 75].

Таким чином, характеризуючи структурний склад англо-американізмів у Квебеку, можна виділити такі різновиди запозичень: морфосемантичні запозичення; семантичні запозичення; кальки і звичайні, часто повторювані в мовленні англійські/американські слова, які витісняють існуючі французькі еквіваленти; перезапозичення; псевдозапозичення, утворені від французьких коренів з додаванням англійських афіксів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гак В. Г. Французский язык в современном мире // Языки в современном мире. – М., 2004. – Т. 1. – С. 15-29.
2. Клоков В. Т. Французский язык в Северной Америке. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2005. – 400 с.
3. Реферовская Е. А. Французский язык в Канаде. – Л.: Изд-во Наука, 1998. – 215 с.
4. Слобожанина Н. А. Англо-американизмы во французском языке Квебека (лингвопрагматический аспект): дис. ... канд. филол. наук. – Самара, 2008. – 225 с.
5. Labrie N., Roberge B. Les Observatoires du français: l'exemple de l'Ontario, Canada // Modernité Diversité Solidarité: FIPF – Fédération internationale des professeurs de français. – 2001.–Tome 1. – Pp. 88-95.
6. Tournier J. Les mots anglais du français. – P.: Belin, 1998. – 624 p.